

ARBEJDSMARKED 29. juli 2017

DEBATINDLÆG

Selvpineri. Fokus på nedskæringer holdt Danmark unødigt i krise

Skrevet af

Erik Bjørsted
Cheføkonom

Lars Andersen
Direktør

Denne sommer er det næsten 10 år siden, at vi blev ramt af den største økonomiske nedtur i mands minde. Under krisen havde politikerne både herhjemme og i Europa et alt for enøjet fokus på de offentlige budgetter og arbejdsudbuddet. Denne forfejlede krisepolitik trak den økonomiske krise i langdrag.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

📞 40 25 18 34

✉️ la@ae.dk

For nyligt kunne vi markere 4-årsdagen for vendingen på arbejdsmarkedet. Siden foråret 2013 er beskæftigelsen vokset måned efter måned. Der er ingen tvivl om, at genopretningen af dansk økonomi har været ekstremt lang tid undervejs. Politikernes ensidige fokus på arbejdsudbud har været med til at trække krisen i langdrag, hvor efterspørgselssiden er blevet forsømt.

Denne sommer er det næsten 10 år siden, at vi blev ramt af den største økonomiske nedtur i mands minde. På nuværende tidspunkt har vi genvundet ca. 80 pct. af de lønmodtagerjob, som vi tabte under krisen. Alene sidste år oplevede vi den kraftigste jobvækst, siden det buldrede derudad i 2007.

Opsvinget på arbejdsmarkedet er af mange blevet udråbt som et af de kraftigste sammenlignet med opsving efter tidligere kriser. Det var dog først 4 år efter, BNP ramte bunden, at beskæftigelsen for alvor begyndte at vokse igen.

Sammenlignet med opsvingene i dansk økonomi efter oliekriserne tilbage i 1970'erne og opsvinget efter de syv magre år fra 1987 til 1993 har det efter denne krise taget meget længere tid. Når det har taget så lang tid, før arbejdsmarkedet kom i omdrejninger igen, hænger det sammen med, at væksten i dansk økonomi efter denne krise har været meget svag.

Det historisk svage opsving skyldes bl.a., at efterspørgslen har været ekstremt underdrejet. I den forbindelse kan man ikke se bort fra, at den private indenlandske efterspørgsel (det private forbrug og de private investeringer) efter BNP ramte bunden, er vokset utroligt langsomt sammenlignet med opsving efter andre kriser.

Fire år efter dansk økonomi befandt sig på bunden af krisen, var den private indenlandske efterspørgsel således kun vokset med ca. ½ pct. Til sammenligning var den private efterspørgsel på samme tidspunkt vokset med 15-20 pct. efter oliekriserne og de syv magre år.

Hvor grelt det har stået til med efterspørgslen herhjemme bliver særligt tydeligt, når man ser på forbrugskvoten. Forbrugskvoten viser den andel af vores indkomst, som bliver anvendt til forbrug. I procent af den disponible indkomst er det private forbrug faktisk stadigvæk historisk lavt.

Der er flere årsager til det meget markante fald i forbrugskvoten under denne krise.

For det første var der en boble på boligmarkedet, og samtidig havde for mange danskere kastet sig ud i gældsfinansieret forbrug. Derfor var det en stor mavepuster, da finanskrisen ramte dansk økonomi og

boblen på boligmarkedet braste. Krisen medførte store formuetab, og danskerne havde efterfølgende brug for at konsolidere deres privatøkonomi.

For det andet var nedturen på arbejdsmarkedet ekstremt kraftig. Det jobtab, vi led de første par år af krisen, var langt værre end det jobtab, som vi så under de to oliekriser. Vi skal faktisk tilbage til krisen i 30'erne for at finde et jobtab, der kan matche denne krises jobtab.

For det tredje har det haft konsekvenser, at man midt under denne krise gennemførte vidtgående reformer, som udhulede vores sikkerhedsnet og øgede pensionsalderen. Når man hæver pensionsalderen og forringer sikkerhedsnettets, kan det skabe bekymring og utryghed hos forbrugerne, som derfor bliver mere tilbageholdende med at bruge penge.

Eksporten kom sig til at begynde med faktisk relativt pænt sammenlignet med andre kriser. To år efter BNP ramte bunden i 2009, var eksporten således vokset med godt 10 pct. Det var på linje med genopretningen efter de syv magre år og mere end efter hver af de to oliekriser.

Kort efter blev Europa ramt af gældskrisen, som blev besvaret med massive sparepakker med fokus på nedskæringer overalt i Europa. Det gav eksporten meget svære livsbetingelser, fordi sparepakkerne sænkede efterspørgslen i Europa. Derfor bremsede eksporten op efter 2011.

Samtidig med at den private efterspørgsel har manglet, har væksten i den offentlige efterspørgsel (offentligt forbrug plus offentlige investeringer) efter BNP ramte bunden ikke holdt hånden under økonomien.

Det skyldes især den såkaldte 'genopretningspakke', som den daværende VK-regering gennemførte i 2010, og som medførte en stramning af finanspolitikken på et tidspunkt, hvor den private efterspørgsel ikke var kommet op i omdrejninger.

Efter den 1. oliekrise og efter de syv magre år voksede den offentlige efterspørgsel markant mere, end det har været tilfældet under denne genopretning.

Opsvinget har nu omsider bidt sig fast. Der er udsigt til yderligere jobfremgang på arbejdsmarkedet de kommende år. Der er gode chancer for, at væksten i år kan blive den højeste siden 2006. Krisen har dog fået lov til at trække unødvendigt i langdrag på grund af de politiske beslutninger.

Det er desværre ikke den sidste økonomiske krise, vi kommer til at opleve. Derfor er læren af finanskrisen utrolig vigtig. I en situation, hvor den private efterspørgsel mangler, er det vigtigt, at politikerne holder hånden under økonomien og øger den offentlige efterspørgsel eller på anden måde stimulerer efterspørgslen. Under krisen havde politikerne både herhjemme og i Europa et alt for enøjet fokus på de offentlige budgetter og behovet for at øge arbejdsudbuddet. Det var i en situation, hvor der i virkeligheden var brug for øget efterspørgsel. Denne forfejlede krisepolitik trak den økonomiske krise i langdrag. Vi må håbe, at den meget langsomme genopretning ikke får langsigtede konsekvenser for dem, der er kommet længere væk fra arbejdsmarkedet.

Bragt i Politiken d. 29. juli 2017